

Преселение въ Русия, печатана по този случай все тогава, той казва: „Руското правителство по предателски начинъ е успѣло да издействува ферманъ отъ Портата, въ който му се допуща да преселва българитѣ въ своитѣ омразни пустини. Отъ него подкупени, безчувствени нѣкои българи се скитатъ по бедна България и мамятъ простодушния народъ да се пресели въ Русия, като му правятъ много лъжовни и мечтайни обещания! Въ видинската бедна областъ тия народодубийци сж успѣли да придуматъ и измамятъ множество челяди, и въ Видинъ се е отворила явна канцелария, гдето ходятъ тия окаяни българи да се записватъ за преселване въ Русия . . .“

Раковски действува предъ всички влиятелни български кръгове да се спре това обезлюдване на България, пакостно за единството, силата и благополучието на народа ни и полезно, може би, за Русия, чиято егоистична политика проличавала отново въ най-страшна форма. И той ще намѣри този пътъ съчувствие за предупреждението си дори въ лагера на крайнитѣ русофили, сжщо смутени сериозно отъ необмисленото действие на великата славянска покровителка. Право бележи единъ историкъ, изнесълъ нови сведения около изселването отъ 1861 г.: „Това изселване, което така силно подействува върху духа и психиката на видинското население, оказа грамадно влияние върху цѣлата тогавашна българска интелигенция, като я раздѣли на две враждуващи помежду си лагера — русофили и русофоби. Русофобството, което игра такава голѣма роля въ политическия животъ на България, се е породило изъ трагедията на видинското изселване въ 1861 г. Всички ония българи, които не бѣха подъ влиянието на руската политика, бѣха противъ това изселване“. Но върното е, че и мнозина поклонници на Русия усвояватъ становището на Раковски по този въпросъ, гдето българската съвѣсть бѣ подложена на голѣмо изпитание. Дори Христо Георгиевъ отъ Букурещъ, който действува всѣкога въ хармония съ руския консулъ тамъ, ще се види принуденъ да пише на Найдень Герова (26 май 1861) въ Пловдивъ: „Постъпката тази отъ страна на Русия за нашия беденъ народъ е убийство, понеже съ това ще се изтрѣби веки национализмътъ. Не стига дето съ всичкитѣ бойове привлече толкова българи и въ Русия и